

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcuməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLOV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasblə ləyoğətə fikfamon iyən çəvon bərobərblə, yəndıku conlbə həxon zıne - ozodəti, ədoləti iyən sulhbeyəti əsosinə şərtbe bə nəzə seədə;

Bə insoni həxon beitonəti iyən nifrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinin bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malikblə, tarsiku, ehtijociku ozodblə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seədə;

İnsoni bə zılni-istibdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ǵıyom eşte məcbur nıbe təmin kayro insoni həxon de ǵanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zəruribe bə nəzə seədə;

Xəlǵon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seədə;

İblə Milləton xalqon İblə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosinə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyən ǵıyməti, merdon-jenon həxon bərobərəti bovə kay təsdiǵ karde, həmçinin həniyən hevujə ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəǵǵı nailbe iyən bo jimoni şəraitı çokbeyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seədə;

Uzvlə devləton de İMT həmkoəti şəraitədə bə insoni həxon iyən əsosinə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəştə ehdə peqəteəti bə nəzə seədə;

İn həxon iyən ozodətiyon tam dərk kardeyo həmonə ehdəpeqətəyon bə vıtrə rosniye yolə əhəmiyyət

kəsb kardeəti bə nəzə seədəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardedə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə tək, əçəyən bə vırə rəse qorə bəpe həmmə milləton iyən dəvləton joğə cəhd bıkən ki, har kəs iyən cəmiyyəti har qılə orqan ın Bəyonnomə ıstə dastədə rəhbər qəte əsosdə maarifvonəti ya de tədrisə roy bə ın həxon iyən ozodətiyon hurmətkarde iyən əvoni təmin kayro dastək be bızno, milli iyən beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbıə xəlğon, həməən çəvon yuristiksiyə jiyobıə əraziyonədə jiyə xəlğon arədə həmməyəvo iyən effektiv zınə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəştə ləyoğəti iyən həxonro ozod iyən bərobər movardə bedən. Çəvon şuur iyən vicdon hese, əve ki, deyəndı mınasibətədə bənə bıvə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs ıstə irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyən co əğıdə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyən co vəziyyətikü bəşıkrə nıbə ın Bəyonnomədə elon kardə bıə həmmə həxon iyən ozodətiyon malik bənine.

Çımiku ziodə, çı həminə şəxsi mənsubbıə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıstəğıləti, gəyyuməti jiyobe, ıstənidarəntıbə be ya suverenəti har curə şıklədə məhdud beku bəşıkrə nıbə, siyasiyə, huğugiyə iyən beynəlxalğə statusiku bə nav omə co-səçnətiyon barde əbını.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiye, bo ozodəti iyən şəxsi dastnıjənəti həxış hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şıkrə vəziyyətədə oğəte əbını; ğuldorəti iyən ğulə hıriyemon həmməy formondə ğədəğən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ğəddorə, çəy ləyoğəti bə ji vardə ğeyri-insonə mınəsibəton, bə cəzoon məruz nibənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu ıstə həxe subyektəti zıneyəti həxış heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ğanuni vədə bərobərin iyən qanuni tərəfiku bərobər şıklədə ıstəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon ın Bəyonnomə dəcvoniyə har curə co-vıjniyətionku, bə jələvonə co-vıjniyətion har curə cəhdiku bərobər şıklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiyə ya ğanuni bəy doə həxon dəcvoniyə vaxtədə səlohiyətinə milliyə məhkəmon tərəfiku ıstə həxon mıdafiə karde həxış heste.

Maddə 9

Hiç kəs ıstənbəsə bə həbs, bo qəte ya bə kuçovnə məruz mande əzını.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyən vəzləfon təyin kardeyo iyən bəyo handə bıə cinoyətə ittihomon əsosin be

mləyyən kardeyo, bəçəy koy mltəğlə, bitərəfə məhkəmədə tam bərobərəti əsasədə, de oşkoəti
iyən çı ədoləti həmməy tələbon çəş karde şərətədə diyə kay həxış heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihomeyə har qılə şəxs tovə çəy qıno bəçəy mldəfləyo həmmə imkonon təminlə
ojə məhkəmə istintağədə de ǵanuniyə ro sıbut be, beqıno hisobbe həxış heste.

Hiç qılə şəxs de milliyə ǵanundoəti iyən de beynəlxalğə həxon əsosi bino be vaxt cinoyət hisob nıbə
hərəkət iyən behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzlni. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə
tətbığ bey zlnə cəzoku qonə cəzo tətbığ bey əzlni.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mldaxilə, kə-bə ənəqıniyəti, bəyəndi məktub nıvışte nənəkiliyəti,
bəştə şərəfi iyən nufuzi ıstənbəsə ǵəsdi məruz be əzlni. Har kəsi bə joğə mldaxilə iyən ǵəsdi çı
ǵanuni tərəfiku mldəfiə bey həxış heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyən jimonə vıre səçniyə həxış
heste.

Har kəsi ıstən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərk karde iyən bəştə olkə oqarde həxış heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətədə boştəno pənohqo nəve, həmçinin çı pənohqoədə istifadə
karde həxış heste.

Çı həxədə həğığətən bə ǵeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyən prinsipəon zidd

hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti istifadə karde əbni.

Maddə 15

Har qələ şəxsi vətəndoşəti həxış heste.

Hiç kəs iştənbəsə vətəndoşətiku, iyən vətəndoşəti dəqışkarde həxeku məhrum karde əbni.

Maddə 16

Bə perəsemonə sini rəsə merdon iyən jenon irqiyə, milliyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyyət nıbəy bə nikah daxilbe iyən kəxıvandbe həx hısteşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi mıddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə çı eyne həxonku istifodə kardedən.

Nikah bə nikahi daxil bıə har dıqlə tərəf ozodə iyən tam rozi beədə dəbastə bedə.

Xeyzon çı cəmiyyəti təbiə iyən sərqrupə vahide, çəy çı cəmiyyəti iyən devləti tərəfikü mıdafiəbey həxış heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həmən de co kəson bə ico mılkiyəti xıvandbey həxış heste.

Hiç kəsi iştənbəsə çı mılkiyəto məhrum karde əbni.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyən din ozodəti həxış heste. Bı həxe iştə dini iyən etiğati dəqış karde ozodəti, bəştə dini iyən bovə kardəyon təhsil, dıvo kay, dini iyən ritualə ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cokəson bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qılə şəxsi əğlədə iyən əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be maneə bə əğlədə malikbə iyən informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şıkrə nıbə de dilipiyə vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevllo kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qılə şəxsi bə dinc yığıncağon iyən assosasiyon ozodəti həxış heste.

Hiç kəsi bə konsə qılə assosiasiya uzvəti məcbur karde əblni.

Maddə 21

Har qılə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vıjnyəblə numayəndon vasitə iştirak kay həxış heste.

Har qılə şəxsi ıstə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardeyo bə bərobər imkoni həxış heste.

Xəlğı iradə çı iqtidarə hakimiyəti əsas bənine; In iradə ıstəni de nunəkılə sədodoymonə roy, umumiyyə iyən bərobərə vıjonyə həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıkə de co eynimənəynə forməyon dəvoniyə blə mltəmadi iyən soxtə nıkardemonə vıjınon nişo doənine.

Maddə 22

Har qılə şəxsi çı cəmiyəti uzv təkı sosialə mıdafiəş bənine iyən de milliyə ya beynəlxəlğə həmkəoti roon, har devləti soxtemoni iyən pesurson dairədə çəy ləyoğəti midafiə iyən şəxsiyəti ozodə ovciyo iqtisadiyə, sosialə iyən mədəniyə sahonədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qılə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vırə səçın karde, ədolətinə iyən çokə ko şəraitı bey, iyən bekoətikü mıdafiə bey həxış heste.

Har qilə şəxsi hiç qilə co-vijniyəti nıblə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxış heste.

Har kobıkə şəxsi bəştə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasiton təmom blə, çəy ıstəni iyən xeyzoni loyiğınə quzoronı təminbıkə ədalətinə iyən qənoətbəxşə maaş səy həxış heste.

Har qilə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyən ıstə sosialə marağon mıdafiə kardeyo bə həmkaron ittifaği uzvbey həxış heste.

Maddə 24

Har qilə şəxsi istirohət, iyən asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəağılınıştə hudud, iyən maaş doə blə mıtəmədiyə məzuniyəti həxış heste.

Maddə 25

Har qilə şəxsi ıstəni iyən xeyzoni səhhəti iyən rifahi təmin kardeyo lozimblə hardemon, takanemon, tibbiyə xıdmət, iyən lozimi sosialə təminatən daxilblə jimonə səviyyə iyən bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandəti, pibeyəti, iyən çı şəxsi ıstəniku bə şıkrənıbə səbəbonku jimonə vasitəon qin kardeədə bə təminatı həxış heste.

Moəti iyən hırdənəti bə məxsusiyə ğeydi iyən koməq səy həxış heste. Nikohi səkıştədə, ya nikohiku bəkəno movardəblə hırdənən i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qilə şəxsi təhsil səy həxış heste. Kami ibtidai iyən umumiyyə təhsil bepul bənine. İbtidaiyə təhsil icbari bənine. Har kəsi bo texnikiyə iyən pişə təhsili səyo imkanış bənine. Ali təhsilən de har kəsi ğabiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə mıyəssər bənine.

Təhsil - bo insoni şəxsiyəti tam inkişafıyo iyən bə insoni həxon iyən bə əsasinə ozodətion hurməti zyod

kardeyo səbəro kardə bənine. Təhsil xəlgön irqi iyən diniyə qrupon arədə, iyəndl dərəsemon, duruminəti iyən dustəti mehkəm kardeyo iyən İbri Milləton sulhi oğəte sahədə fəaliyəti nişo doyo koməq kardənine.

Valideynon boştə hırdəsininə əğılön təhsili novi səçlön kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qılə şəxsi cəmiyəti mədəniyə jimonədə iştirək karde, hınəsənətiku həzz səy, elmiyə tərəğğiyədə iştirək karde iyən çəy foydəku istifadə karde həxış heste.

Har qılə şəxsi müləlif bə elmiyə, ədəbiyə iyən hınəsənətə əsəron səkiştədə bə məydon beşə maddiyə iyən mənəviyə mənafeyon noğə doyo həxış heste.

Maddə 28

Har qılə şəxsi bın Bəyonnomədə əks bıə həx iyən ozodətiön tam təminbıə sosialə iyən beynəlxəlğə reçini həxış heste.

Maddə 29

Har qılə şəxsi əncəx çəy ozod iyən tam inkişafış mımkunbıə cəmiyəti vədə vəzifonış heste.

Iştə həx iyən ozodətiön bə əməl vardeədə har qılə şəxs əncəx bə jələvonə məhdudiyəton məruz mande bəzine ki, əvon çı ğənanuni tərəfikü çı co kəson həx iyən ozodətiön zline iyən bəvon hurmət bə təminatiku, iyən demokratikə cəmiyəti əxlaqiyə, ictimaiyə, asayışə iyən umumiyə rifahə tələbon bə vılrə rosne məğsədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyən ozodətiön bə əməl varde bə İMT məğsəd iyən prinsipon zidd nibənine.

Maddə 30

In Bəyonnomədə hiççi bə konsə qılə devləti, bə şəxson qrupi, iyən bə co-co şəxson Bəyonnomədə elanbıə həx iyən ozodətion məhv kardeyo səbərobıə de har qılə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qılə joğo hərəkəti bə əməl varde həx doy təkinə təfsir karde əbını.